

TÍÐINDI

Byrja tíðliga at roykja

Nøkur børn royktu sína fyrstu sigarett, tá ið tey vóru 11 ár ella yngri, og triði hvør 13 til 15 ára gamal roykjari hevur sjálvur keypt sigarettir, hóast aldursmarkið er 18 ár

Randi Jacobsen

Fólkaheilsuráðið fegnast um, at færri og færri roykja, og ein kanning, sum SSP-ráðgevingin á Barnaverndarstovu Føroya vísir, at færri og færri børn roykja. Minkingin hevur tó ikki verið stór.

Tey 13 til 15 ára gomlu í øllum landinum finga somu spurningar í 2011 og 2012 í trivnaðarkanningini hjá Barnaverndarstovuni.

Um øll tey 13 til 14 ára gomlu verða roknað undir einum er talið av roykjandi dreingjum minkað úr 28,6 prosentum niður í 28,3 prosent frá 2011 til 2012, Hetta eru tey, sum hava roykt minst eina sigarett.

Men verður hugt at tølnum árgang fyri árgang, er myndin ein onnur.

Bæði fyri dreingir og gentur vísa tølini, at færri 13 ára gomul hava roykt fyrstu sigarettina. At kalla líka nógvir dreingir høvdu roynt at roykt sum 14 ára gamlir, men talið av 14 ára gomlum gentur, sum hava roykt er farið upp.

Bæði fyri gentur og dreingir eru fleiri byrjað at roykja sum 15 ára gomul,

Næmingarnir vórðu spurdir, hvussu gomul tey vóru, tá ið tey roykt sína fyrstu sigarett.

7,6 prosent, flest dreingir, royktu sína fyrstu sigarett, tá ið tey vóru 11 ár ella yngri. Tað var í 2011.

Árið eftir var talið 6,7.

Tá skal viðmerkjast, at meira enn tveir triðingar av teimum spurdu, ikki svaraðu upp á spurningin, nær tey royktu sína fyrstu sigarett.

Bæði í 2011 og 2012 búðu tey flestu, sum royktu hvønn dag, í vesurøkinum. Vesturøkið er Vágar og Vestmanna.

Lætt at fáa sigarettir

Sigarettir og tubbaksvørur fáast til keyps í handlunum kring landið, men tær liggja ikki frammi, og ikki er loyvt at selja tubbaksvørur til ung undir 18 ár.

Men tað forðar ikki teimum í at fáa hendur á tubbaki.

Av teimum sum roykja keyptu 35,1 prosent í fjør ofta sigarettir í handli, og 23,9 bara onkuntíð.

Øll vistu væl, at tað ikki er loyvt handlum at selja tubbaksvørur til børn.

Sterk fyribyrging lof

- Fremsta málið er at tryggja, at børn og ung ikki enda við at liva undir umstøðum, ið skaða teirra heilsu og menning. Tí hevur tað so stóran týdning, at vit hava eina góða skipan, ið er før fyri at lofta móguligum trupulleikum í føðingini, sigur Bjarta Vilhelm, stjóri í Gigni

Randi Jacobsen

Bjarta Vilhelm, stjóri í Gigni er ikki so bilsin av úrslitunum í kanningini av trivnaðinum hjá børnum og ungum í Føroyum.

Kanningarúrslitin svara til ta mynd, sum heilsufrøðingar hava av lívsførsluni hjá hesum aldursbólum.

Heilsufrøðingurin mótir øllum skúlabørnum, hevur persónligar samtalar við tey, umframt at tey hava møguleika, av sínum eitingum, at venda sær til heilsufrøðingin á skúlanum við spurningum ella trupuleikum. Hendan tænanastan verður nógv brúkt og skúlabørn koma dag og dagliga at til heilsufrøðingin við onkrum trupulleika. Heilsufrøðingurin hevur eisini móguleika at hava samtalar við foreldur, gera heimavitjanir, samstarva við lærarar og samstarva/ávísa til annan sakkunnleika.

Men tað undrar, at ikki fleiri børn venda sær til foreldrini við sínum trupulleikum. Staðfestast kann, at nógv børn og ung venda sær til heilsufrøðiligu tænanastuna á skúlanum, har tey hava móguleika at tosa við ein uttanfyristandandi, sum eisini hevur móguleika

Bjarta Vilhelm, stjóri í Gigni

at fylgja upp, uppá trupulleikan og móguliga tosa við foreldrini ella annan sakkunnleika.

- Tað er spell, at lógarásettu fyribyrgjandi heilsutænasturnar á skúlunum

Fyribyrgjandi heilsutænasturnar á skúlunum eru tí smábýttar og talið av heilsufrøðingum á skúlunum, er langt frá nóg mikið, sigur Bjarta Vilhelm, stjóri í Gigni

Hon vísir á, at í londunum rundan um okkum, er tilgongdin øvugt. Her verða heilsufremjandi og fyribyrgjandi fyriskipanir til familjur, smábørn og skúlabørn raðfest frammaliga, og tildømis hevur politiski myndugleikin í Bretlandi tikið avgerð um at tvífalda talið av heilsufrøðingum, hetta tí at gransking vísir, at fyribyrgjandi fyriskipanir við heilsufrøðingum, gera ein markantan mun, í mun til foreldramenning, líkamliga, sálarliga og mentala heilsu og trivna hjá børnum og ungum.

Her í Føroyum er í løtuni sera nógv fokus á fráboðanarskylduna. Hetta er eisini neyðugt og gott. Men tað er ein trupulleiki, um javnvág ikki er í millum fokus á fráboðanarskyldu og raðfesting av teimum lógarásettu fyribyrgjandi tænanastum, sum skulu tryggja, at børn og ung ikki liva undir umstøðum, sum skaða teirra heilsu og menning og fyribyrgja at tað gerst neyðugt

Tosa við onnur enn foreldrini

Minni enn helvtin av børnunum fer til foreldrini, tá ið tey hava trupulleikar. Fleiri fara heldur til systkin og vinfólk

Randi Jacobsen

Børnini vórðu spurð, hvussu tað er at vera ung í Føroyum í dag, og tey svaraðu eisini upp á spurningin um, hvønn tey høvdu vent sær til, tá ið tey høvdu trupulleikar.

Í 2011 svaraðu 47,1 prosent av dreingjunum, at teir høvdu tosað við síni foreldur. Tað søgdu 40,9 prosent av gentunum.

Í 2012 svaraðu 46,9 av dreingjunum, at teir fóru til

foreldrini, og tað gjørdur 38 prosent av gentunum.

Tað vil siga, at færri venda sær til foreldrini.

Gongdin er, at tey heldur fara til vinfólk og nú eisini meira til systkin. Færri brúktu í fjør samanbórið við 2011 anonymu ráðgevingina.

Størra helvtin av teimum 13 ára gomlu dreingjunum høvdu tó fyrst farið til foreldrini við sínum trupulleikum.

Góð 90 prosent svaraðu,

at tey vóru nøgd við at vera ung í Føroyum.

Fleiri gentur enn dreingir halda tað ganga væl við tí fakliga í skúlanum.

Tey flestu vóru nøgd við lívið beint nú, men 4,5 prosent – mest gentur, dámdi ikki so væl lívið, og 1,8 svaraðu, at teimum dámdi illa.

Foreldur, familja og vinfólk fylla nógv í lívinum hjá børnunum, sum leggja stóran dent á at hava tað gott, á frítíð og ítrótt.

Einsemi

Børnini vórðu spurð, um tey kendu til einsemi.

Har svaraðu 53,2 prosent av genunm og 29,9 prosent av gentunum, at tey seinastu 30 dagarnar onkuntíð høvdu kent til einsemi.

Meginparturin av teimum spurdu svaraðu, at tey høvdu vaksen og/ella onnur ung at tosa við um sínar trupulleikar.

Soleiðis er trivnaðurin millum børn

SSP-ráðgevingin hjá Barnaverndarstovuni hevur gjørt eina kanning av lívsførsluni hjá næmingum í. 7. Og 8. Flokki í 2+11 og 2012.

Hetta er fyrsta kanning av sínum slag, gjørd í Føroyum, men kanningin er gjørd eftir sama leisti, sum kann-

ingarnar í grannalondunum.

Høvuðsendamálið er at lýsa lívsførsluna hjá 13 til 15 ára gomlu børnum. Tey vórðu spurð um royki- og drekkivanar og tað at vera ung í Føroyum í dag.

Úrslitin eru býtt upp í aldur, kyn og landafrøðilig øki.